

Bio is mooi, Demeter gaat verder

Voor de biodynamische boer vormt de samenhang tussen bodem, plant, dier, mens, natuur, landschap en kosmos de basis. Alles wat leeft is deel van een groter, samenhangend geheel. Wat is nu het verschil tussen biologisch en biodynamisch?

Tekst: Ellen Winkel | Foto: Annelijn Steenbruggen

Minimaal 10 procent van elk Demeter bedrijf is ingericht voor het ondersteunen van de biodiversiteit.

De biodynamische landbouw komt voort uit de antroposofie, ontwikkeld door Rudolf Steiner. In een serie lezingen over de landbouw in 1924 vertelde hij dat een holistische kijk op het leven uitgangspunt is voor een gezonde landbouw. Biologische landbouw komt voort uit de zorg voor natuur en milieu en de wens om zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen te telen.

Levende bodem

Voor de biodynamische landbouw is landbouw onderdeel van de natuur waarin alles samenhangt. Een boer is tegelijk een natuurbeheerder: er zijn vogels en insecten nodig om plagen tegen te gaan, dus zijn er bomen en bloemen nodig om vogels en insecten aan te trekken. Een gezonde bodem geeft gezonde gewassen, die weer gezond zijn voor dier en mens. In de bodem zijn tal van organismen nodig om een veerkrachtig ecosysteem op te bouwen, zoals regenwormen die de aarde luchtig te houden en bacteriën die stikstof binden uit de lucht. De boer moet die bodemdierjes 'voeden' door niet alleen gewassen te telen die veel van de bodem vragen (zoals

aardappels en bieten), maar ook gewassen die de bodem veel geven, zoals granen en gras met klaver. Hoe gevarieerder de planten, dieren en natuur zijn, hoe veerkrachtiger en vitaler de boerderij is en dus de producten die daaruit voort komen. Idealiter is de biodynamische boerderij dus een gemengd bedrijf, of anders een samenwerking van een veebedrijf en een akkerbouwbedrijf die voer, stro en mest uitwisselen.

Levenskrachten

Biodynamische boeren verbinden zich niet alleen met de zichtbare, materiele kant van een plant of een dier, maar ook met de onzichtbare levenskrachten die het organisme opbouwen. Het is de kunst om het leven in bodem, plant, dier, mens, omgeving en kosmos op elkaar af te stemmen. De biodynamische preparaten, gemaakt van geneeskrachtige planten, spelen hierbij een belangrijke rol. Ze versterken de samenhang en de eigenheid van een landbouwbedrijf als levend organisme. Dit draagt bij aan de productie van hoogwaardige voeding voor lichaam en geest.

'Versterken van eigenheid' valt niet in regels te vatten, maar boeren ontwikkelen dit onder andere via Collegiale Toetsing. In groepen van vier tot zes boeren bezoeken ze elkaars bedrijf en denken met elkaar mee. Alle Demeter boeren doen hier aan mee.

Bio en Demeter

Biodynamische producten zijn herkenbaar aan het Demeter keurmerk. Het streven naar heelheid, samenhang en levenskracht is vertaald naar regels. De regels voor 'gewoon biologisch' gaan minder ver. Een Demeter koe mag niet onthoofd worden, een bio-koe wel. Bij Demeter kippen hoort een haan, bij bio-kippen hoeft dat niet. Bij Demeter teelten moet alle mest minimaal biologisch zijn, bij bio mag nog 35% gangbaar zijn. Aardbeiensmaak in Demeter producten moet afkomstig zijn van aardbeien, aan bioproducten mag ook aardbeiensmaak worden toegevoegd die door gisten is geproduceerd. In het overzicht hiernaast staat een deel van de regels genoemd, waarbij is aangegeven wat het verschil is met de biologisch. Bio is mooi, Demeter gaat verder.

Biodynamische landbouw gaat verder dan 'gewoon biologisch'. De Demeter normen vormen een aanvulling op de Europese wetgeving voor biologische landbouw. Een biodynamische boer is ook altijd biologisch. Dit overzicht laat een deel van de verschillen zien, maar is zeker niet compleet.

Biodynamisch

Biologisch

Zorgdragen voor een levende bodem

Evenwichtige bemesting; maximaal 112 kilo stikstof per hectare uit alle meststoffen	Maximaal 170 kilo stikstof uit dierlijke mest en daarnaast onbeperkt stikstof uit andere toegelaten meststoffen
Minimaal 60% biologische, vaste mest	Vaste mest is niet verplicht
Gangbare (drijf)mest is niet toegestaan	35% gangbare (drijf)mest is toegestaan
Een ruime vruchtwisseling om de bodem rust te geven; minimaal 16% groenbemesters (rustgewassen) en maximaal 50% rooivruchten (zoals aardappels, wortels en bieten)	De vruchtwisseling is minimaal 1:2, dus gewassen kunnen eens in de twee jaar op dezelfde akker staan
Stomen van grond in kassen is niet toegestaan	Geen regels op dit gebied

Het bedrijf vormt een levend, samenhangend geheel; een bedrijfsorganisme

Het gehele bedrijf moet worden omgeschakeld naar Demeter	Gedeeltelijke omschakeling is onder voorwaarden mogelijk
Bij rundveebedrijven is 80% van het voer van eigen bedrijf; bij geiten 60%; bij varkens en pluimvee 50% (eventueel door samenwerking in te vullen)	Bij rundvee- en geitenbedrijven is 60% van het voer van eigen bedrijf of uit de regio; bij varkens en pluimvee 20%
Gangbaar voer is niet toegestaan	5% gangbaar voer is toegestaan bij varkens en pluimvee
Kalveren krijgen de eerste 3 maanden verse, bedrijfseigen melk; (geit)lammeren en veulens 45 dagen	Voor jonge dieren is melk op basis van melkpoeder toegestaan. Het hoeft geen bedrijfseigen melk te zijn
Minimaal 10% van het bedrijf is ingericht om de biodiversiteit te ondersteunen	Geen regels op dit gebied

Je als mens ontwikkelen aan de landbouw

Alle boeren doen mee aan 'Collegiale Toetsing'. In groepen van 5 boeren bezoeken ze elkaars bedrijf en bevragen ze elkaar over hoe de boer zich ontwikkelt en hoe de kernwaarden van Demeter verder te ontwikkelen zijn	Geen regels op dit gebied
---	---------------------------

Respecteren integriteit van de plant

Zaadvasten rassen verdienen de voorkeur. Bij granen (behalve maïs en triticale) zijn zaadvaste rassen verplicht	Geen regels op dit gebied
Gentechzaden en CMS-hybriden (zie het kader op pag 8) zijn verboden	Gentechzaden zijn verboden. CMS-hybriden zijn toegestaan

Respecteren integriteit van het dier

Onthoornen van koeien en geiten is verboden	Onthoornen is toegestaan met ontheffing
Maximaal 5 kippen per m2 staloppervlak	Maximaal 6 kippen per m2 staloppervlak
Per 100 leghennen zijn 2 henen aanwezig	Geen regels op dit gebied
Leghennen hebben een zandbad in de binnenruimte	Geen regels op dit gebied
In de uitloop staan struiken en bomen zodat de kippen beschutting kunnen zoeken voor roofvogels	Geen regels op dit gebied
Pluimvee krijgt minimaal 5% van het voer in de vorm van uitgestrooide, hele granen; 20% van het voer dient uit hele granen te bestaan	Al het voer mag in de vorm van meel in voerbakken worden gegeven
Medicijnen op basis van ggo's en organofosforverbindingen zijn niet toegestaan	Deze medicijnen zijn wel toegestaan
Fokken met genetisch hoornloze mannelijke dieren is in de melkveehouderij niet toegestaan	Geen regels op dit gebied
Stieren die voortkomen uit embryo-transplantatie mogen niet worden ingezet; extreme vleesrassen zijn verboden	Geen regels op dit gebied

Verzorgen van levenskrachten en voedingskwaliteit

Gebruik van biodynamische preparaten is verplicht	Geen regels op dit gebied
Om de levenskracht te behouden zijn diverse bewerkingen verboden, zoals homogeniseren van melk, rijpen van vlees dmv elektrische behandeling, gebruik van magnetron, gebruik van een hoge frequentiedroger (bij kruiden) en chemische modificatie (hydrateren, harden, hydrolyseren)	Genoemde bewerkingen zijn bij biologische producten wel toegestaan
Hulpstoffen mogen in bewerkte producten alleen worden gebruikt als ze niet kunnen worden gemist en onschadelijk zijn. Conservering op basis van nitriet, citroenzuur en ascorbinezuur is niet toegestaan	Genoemde bewerkingen zijn bij biologische producten wel toegestaan
Aromatiseren met natuurlijke aroma's is niet toegestaan. Producten mogen alleen op smaak gebracht worden met kruiden, specerijen en pure extracten	Natuurlijke aroma's (bijvoorbeeld een aardbeismaak die door een gist is geproduceerd) zijn toegestaan